Stenogrammid

XIII Riigikogu, I Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 06.05.2015, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine
1. 14:09 Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valimisea langetamiseks eelnõu (703 SE) seadusena vastuvõtmine
2. 14:45 Kindlustustegevuse seaduse eelnõu (8 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

16:00 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu, alustame kolmapäevast istungit. Kõigepealt, kellel on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Priit Toobal, palun!

16:00 Priit Toobal
Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikmed algatavad põhiseaduse muutmise eelnõu, mille eesmärk on seadustada presidendi otsevalimine. Otsevalimise teema ei ole ka parlamendi arutelus midagi uut, sellele on aastate eest toetust avaldanud presidendid, nii Rüütel kui Meri, ja ka Keskerakond on otsevalimisest aastaid rääkinud. Varem on tehtud mitmeid arvamusküsitlusi, mis näitavad, et suur osa Eesti rahvast toetab võimalust valida ise presidenti. Ma usun, et Eesti rahvas, kes on ju põhiseaduse kohaselt kõrgeima võimu kandja, on võimeline meie riigile head riigipead valima. Paraku ei ole teised parlamendierakonnad siiani otsevalimise eelnõu toetanud. Ühe põhjusena on toodud asjaolu, et põhiseadust ei tohiks kerge käega muuta. Täna aga arutatakse järgmise päevakorrapunktina eelnõu, mille menetlusest me näeme, et valmidus põhiseadust muuta on vähemalt valitsuskoalitsiooni erakondadel olemas. Valitsus on nõus muutma põhiseadust valimisea langetamiseks. Ma usun, et presidendi otsevalimise küsimus on aga sellest temaatikast märksa olulisem ja ka sisulisem. Loodan, et valmidus põhiseadust muuta on olemas ka presidendi otsevalimise küsimuse korral ja rahvale antakse võimalus otsustada, kes on kõige sobivam riigipea Eesti Vabariigile. Keskerakonna algatatava eelnõu kohaselt juhtuks esmakordselt omariikluse ajaloos see, et riigipea selgitatakse kogu rahva tahteavalduse kohaselt. Eelnõu ei muuda põhiseaduses sätestatud riigikorraldust ega parlamentaarset riigikorda. Vabariigi Presidendi pädevuse muutmist esitatud eelnõu ette ei näe. Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

16:01 Krista Aru
Härra juhataja! Head kolleegid! Mul on rõõm anda Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel üle arupärimine kultuuriminister Indrek Saarele. Arupärimine puudutab osa meie riigi varast, loovisikuid. Nimelt on tekkinud probleem, et loovisikud, kes töötavad võlaõigusseaduses sätestatud lepingu alusel, võivad aasta jooksul ebaregulaarselt saada palju tulu, kuid ometi ei teki neil õigust ravikindlustuskaitsele, sest ravikindlustuskaitse nõuab töötamise registris märget "VÕS igakuiste maksetega". Ei piisa ainult märkest "võlaõiguslik seadus". Me leiame, et selline olukord on ebanormaalne ning rikub loovisikute ja ka paljude teiste valdkondade inimeste õigusi. Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor

Remo Holsmer, palun!

16:01 Remo Holsmer

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Rahanduskomisjon algatab kaks Riigikogu otsuse eelnõu. Neist esimene käsitleb Hasartmängumaksu Nõukogu nimetamist täiskoosseisus. Fraktsioonidelt on laekunud ettepanek nimetada Hasartmängumaksu Nõukogu liikmeteks Andres Ammas, Helmen Kütt, Lauri Luik, Andres Metsoja, Meelis Mälberg ja Mailis Reps ning on ka ettepanek, et ministeeriumite esindajatena jätkaksid Haridus- ja Teadusministeeriumi kantsler Janar Holm, Kultuuriministeeriumi kantsler Paavo Nõgene ja Sotsiaalministeeriumi sotsiaalala asekantsler Rait Kuuse.
Muudatusettepanekute tähtaeg on 8. mai 2015 kell 16.
Teine Riigikogu otsuse eelnõu, mille rahanduskomisjon algatab, on Tagatisfondi nõukogu liikmete nimetamise kohta. Fraktsioonidelt on laekunud ettepanek nimetada Tagatisfondi nõukogusse Riigikogu liikmed Aivar Sõerd ja Martin Helme. Kokku on Tagatisfondi nõukogus üheksa liiget ja Riigikogu pädevuses on nimetada sinna kaks inimest. Tänan!

16:01 Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud kolm eelnõu ja ühe arupärimise ning nendega toimetatakse edasi kodu- ja töökorra seaduse alusel. Enne kohaloleku kontrolli on mul teade. Nimelt, pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin istungisaalis vabadussõjalaste rehabiliteerimise toetusrühma asutamiskoosolek, mille kokkukutsuja on Jaanus Karilaid. Ja nüüd palun teeme kohaloleku kontrolli!
Kohaloleku kontroll
Kohal on 95 Riigikogu liiget, puudub 6.

---

1. 14:09 Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valimisea langetamiseks eelnõu (703 SE) seadusena vastuvõtmine

16:00 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Läheme tänase päevakorra juurde. Kõigepealt on meie päevakorras Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valimisea langetamiseks eelnõu (703 SE) seadusena vastuvõtmine. Kuna tegemist on mitte kuigi sageli ette tuleva aruteluvormiga, siis ma tuletan teile meelde, kuidas see käib. Nimelt, käesoleva aasta 11. veebruaril võttis Riigikogu XII koosseis vastu Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valimisea langetamiseks. Riigikogu põhiseaduskomisjon tegi ettepaneku muuta põhiseadust vastavalt põhiseaduse § 163 lõike 1 punktile 2 ja §-le 165 Riigikogu kahe järjestikuse koosseisu poolt. Sellest tulenevalt võttis Riigikogu juhatus kõnealuse eelnõu täiskogu selle töönädala päevakorda. Arutelu kord on niisugune, et avame läbirääkimised, kus võivad sõna võtta ainult fraktsioonide esindajad, ja pärast seda toimub lõpphääletus. Põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on nõutav Riigikogu koosseisu kolmeviiendikuline häälteenamus ehk 61 häält.
Avan läbirääkimised. Lauri Luik Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun! Kolm minutit lisaaega.

16:00 Lauri Luik

Auväärt Riigikogu! Head noored! Aasta oli 1998, kui me 16–17-aastaste noortena otsustasime, et aitab igavast Haapsalust, meie kodulinnast peab saama noortemeelne tegijate linn, kus on äge elada. Nii me hakkasime kavandama linna esimest suuremat noortele mõeldud atraktsiooni – rulaparki, millest sai populaarne ajaveetmise ja sotsialiseerumise koht, tollane Facebook, kui soovite. See oli esimene samm meie nägemusest, kuidas luua noortesõbralik Haapsalu. 2004. aastaks olime organiseerunud 350-liikmeliseks noorteorganisatsiooniks, mis tegi tollal silmad ette ka Eesti suurematele linnadele. Meil, 16-aastastel noortel, oli nägemus oma kodulinnast ning ajapikku kujunes ka selge plaan, kuidas seda visiooni ellu viia. Linnavalitsus küsis just meie käest, mida ja kuidas Haapsalus veel tegema peaks, et noortel seal lahe olla oleks.
Ainuüksi see kogemus on andnud mulle veendumuse, et valimisea langetamine kohalikel valimistel on igati väärt mõte, sest noored väärivad seda usaldust. Just nimelt usaldus on see märksõna, mida

kõnealune põhiseaduse muudatus endas kannab – usaldus meie noorte, Eesti tuleviku vastu, näitamaks, et me pole noortega pelgalt mõtetes, vaid ka reaalsetes tegudes. Valimisea langetamisega anname selge signaali, et ootame ka nooremat põlvkonda ühiskonna arengu küsimustes kaasa mõtlema ja oma mõtetest rääkima. Märgilise tähendusega on seegi, et seaduse jõustamiseks on tarvis kahe järjestikuse parlamendikoosseisu heakskiitu. Hea ametikaaslane, sinu käes on täna lõpliku otsuse võti.

Debatt valimisea langetamise üle on kestnud vähemalt viimased 10–15 aastat, alates minuealiste keskkoolipäevadest, mil esimesed arglikud mõtted sel teemal välja said käidud. See on ilmselt enim debateeritud noortevaldkonna teema üldse. On omamoodi tore, et meie põlvkond on nüüd jõudnud ise sellesse ikka, et need read põhiseadusesse kirjutada.

Enamikul valimisiga puudutavatel debattidel on jõutud laias laastus järeldusele, et noori tuleb senisest enam ühiskonna protsessidesse kaasata. Üks võimalus on valimisea langetamine. Oluline on rõhutada, et see ettepanek on noorte endi algatus ja soov. Piirkondades on juba olemas aktiivselt töötavad noortevolikogud. Noorte endi veetavad varivalimised näitavad, et otsitakse väljundit ühiskonnaelus kaasarääkimiseks.

Valimisea langetamine toob endaga kaasa rea positiivseid muutusi. Näiteks saab alates 2017. aastast 24 000 16–17-aastast noort võimaluse kohalikel valimistel kaasa rääkida selles, kuidas kodukandi elu tulevikus nende arvates välja võiks näha. Mida suurem osa ühiskonnast on kaasatud, seda parem. Kindlasti mängib olulist rolli ka noorte harimise eesmärk, et neil tekiks huvi demokraatlike protsesside vastu, tekiks oma arvamus ja soov selle eest seista, tekiks otsuste tegemise oskus ja nad teaksid, mida tähendab vastutuse võtmine, mis tagajärgi see võib tuua. Nad saavad aimu juhtimisalasest teabest ja muust sellisest. Kõige selle põhjalikum selgitamine nõuab kindlasti ka täiendusi praegustes õppekavades, mille tänapäevasemaks muutmisega Haridus- ja Teadusministeerium järjepidevalt tegeleb.

Loomulikult on tähtis ka valimisharjumuse tekitamine. On ju teada tõde, et kui sa oled ühe korra midagi teinud, siis teist korda on seda teha juba märksa lihtsam, sest on hakanud tekkima harjumus. Kui seda aga õigel ajal ei ole tekkinud ja noor inimene läheb oma kodukohast näiteks mõnda suuremasse linna ülikooli, siis ei pruugi seda harjumust üldse kujunedagi.

Väga oluline märksõna on lõimumine. Teatavasti on kohalikel valimistel õigus hääletada ka mittekodanikel. Selle muudatusega laieneks ka vähemalt 16-aastastele mittekodanikele, kes siin püsivalt elavad, õigus kohaliku elu küsimustes kaasa rääkida ja tunda end seeläbi ühiskonna väärtustatud liikmetena.

Kurb fakt on see, et meie ühiskond vananeb ja paratamatult on sellega seoses fookuses teemad, mis puudutavad vanemat generatsiooni. Need on loomulikult väga olulised. Aga ma pean tähtsaks ka seda, et nooremad inimesed ja neid puudutavad teemad oleksid senisest enam tähelepanu all. Noored ise teavad kõige paremini, mida nad tegelikult tahavad. Usun, et andes võimaluse juba 16-aastaselt valimas käia, tõstame noortevaldkonna teemad senisest rohkem fookusesse. Eurobaromeetri järgi on Eesti noorte valimisaktiivsus praegu *circa* kaks korda madalam kui üle 55-aastastel inimestel. Loodetavasti suudame pakutud muudatusega selle trendi positiivses suunas liikuma panna.

Kõikidel valimisea langetamist puudutavatel debattidel, kus mina osalenud olen, on välja toodud kartus, et poliitkampaania võib kanduda koolidesse. Kindlasti ei poolda ma poliitpropaganda tegemist õppeasutustes ning seda tuleb kooli sisekorraeeskirjadega rangelt reguleerida, mida valdavas osas edukalt tehaksegi. Skeptikutele olgu öeldud, et Eesti koolides õpib juba praegu valimisõiguslikke noori, kes võiksid olla erakondade õhupalli- ja helkurijagajate potentsiaalne sihtrühm, kuid koolid on suutnud oma reeglistikust kinni pidada. Samas on väga oluline teha vahet kahel täiesti erineval asjal: ühiskonnaõpetuse tunnis või selle raames omandataval objektiivsel infol valimiste, erakondade programmide ja kandidaatide kohta ning kallutatud valimiskampaanial. Minu ühiskonnaõpetuse õpetaja härra Heinar Tuulberg korraldas igal valimisaastal kooli aulas põnevaid debatte, kuhu olid kutsutud kõikide erakondade esindajad. Selline ettevõtmine on minu hinnangul igati tänuväärne ja oluline.

Ühiskondades toimunud muutused ja arengud on viinud valimisea alandamisele või selle üle arutlemisele mitmes Euroopa riigis. Positiivseid näiteid on Austriast, Saksamaalt, Šveitsist, Ungarist ja ka Norrast. Kõik need riigid üritavad noori senisest enam ühiskonna protsessidesse kaasata. Eesti pole siin sugugi mingi erand.

Head kolleegid! Austatud noored! Ma tänan Reformierakonna fraktsiooni nimel kõiki, kes on valimisea

langetamise eest seisnud, selle nimel pingutanud ja töötanud! See on olnud pikk ja raske teekond, kuid lõpptulemus kaalub valatud higi loodetavasti kordades üle. Palju jõudu ja tarkust õigete valikute tegemisel! Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor
Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel Henn Põlluaas, palun!

16:01 Henn Põlluaas
Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Põhiseadus on riigi alusdokument – kõrgeim seadus, mis sätestab riigi valitsuse eesmärgid, kodanike õigused-kohustused ja palju muud, millest te Riigikogu liikmetena olete kindlasti teadlikud. Põhiseadus ei ole dokument, mida tohib kerge käega muuta. Juhul kui seda teha, peab muudatusel olema märkimisväärne positiivne mõju ühiskonna arengule või julgeolekule. Praegu pakutaval muudatusel olulist positiivset mõju ühiskonna arengule ei ole, pigem annaks see teatud ringkondadele võimaluse poliitilist profiiti lõigata ja üha nooremate inimestega erakondlikel eesmärkidel manipuleerida. Poliitilised otsused ei tohi olla lihtsalt teatud grupi jaoks populaarsed, vaid peavad laiemalt looma konkreetseid avalikke hüvesid, teisisõnu, tegema Eesti elu paremaks. Millist üleüldist ja avalikku hüve loob ühiskonnale valimisea langetamine, jääb arusaamatuks, seda enam, et sellest huvitatud noorte arv on väike ning ühiskonnas laiemalt selleks nõudlust ega vajadust ei ole. Kas järgmisena asume teisi põhjendatud ealisi piiranguid kaotama?
Palju räägitakse kaasamisest. Kahtlemata on lisanduvate valijate seas väga tublisid noori, kelle valmisolek ja haritus on laitmatu ning piisav kohalikel valimistel kaasarääkimiseks, kuid kindlasti ei kehti see enamuse kohta, keda selle muudatusega valimisprotsessi tahetakse kaasata. See tähendab aga, et lisaks soovitud tulemusele kaasnevad põhiseaduse muudatusega ka soovimatud tagajärjed, mille ees ei tohi silmi kinni pigistada.
Esiteks, kõnealusel seadusel ei ole olulist mõju mitte Eesti demokraatia arengule, vaid pigem parteipoliitiliste jõujoonte ümbermängimisele järgmistel kohalikel valimistel. Teiseks, valimisea küsimus pole kindlasti Eesti elu põletav teema, kuid eeldab põhiseaduse muutmist. See saadab ühiskonnale vale signaali, justkui võiks põhiseadust kergel käel muuta ka kolmanda- või neljandajärguliste küsimuste lahendamisel. Kolmandaks, meie riigikorralduse nurgakivi on esindusdemokraatia. See tähendab rahva tahte realiseerimist demokraatliku süsteemi kaudu, mida iseloomustab asjatundlikkus, pädevus, elukogemus ja poliitiline küpsus. Valimisea langetamise mõju sellele on küsitav, kui mitte negatiivne. Noorte inimeste kaasamine ühiskonnaellu ja otsustusprotsessidesse on loomulikult vajalik ning selles suunas tuleb liikuda, kuid seda on võimalik teha kodanikuühiskonna arendamise kaudu, mitte ennast õigustanud praktikat ja põhiseadust uisapäisa muutes.
Muuseas, praegu käiva Postimehe küsitluse tulemus on selline, et 70% küsitlusel osalenutest on valimisea langetamise vastu. Konservatiivne Rahvaerakond on seisukohal, et valimisea langetamine ei ole põhjendatud ega vajalik. Põhiseaduse muutmiseks, kui selleks on põhjust, on vajalik ühiskonna laiem heakskiit, selleks ei tohi kasutada teerullitaktikat Riigikogu saalis. Ootan lugupeetud kolleegidelt selles suhtes riigimehelikku käitumist ja loodan, et nad ei toeta eelnõu. Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor
Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel Krista Aru, palun!

16:01 Krista Aru
Lugupeetud härra juhataja! Head ja austatud kolleegid! Põhiseadus kinnitab meile: riik, see on kogu rahvas. Kui meie riigilt midagi tahame ja nõuame, siis nõuame seda kõigepealt iseendilt. Seetõttu on põhiseaduse muutmine väga vastutusrikas samm. Iga väikseimagi muudatuse tegemine nõuab mitte ainult tänase päeva tunnetamist, vaid ka julgust vaadata ja mõista homset päeva. Põhiseadus on meie elu alus ja see hääletus on omamoodi ajalooline hetk. Täna hääletatav muudatus pole nendest korrektsioonidest, mida meie põhiseadus vajab, ilmselt kõige olulisem, kuid see on meil laual ja meil tuleb see kas heaks kiita või siis tagasi lükata. Enne sellist ajaloolist hetke vaadake aga igaüks hetkeks iseendasse. Vaadakem iseendasse ja mõelgem, kas meie poliitiline kultuur on selline, nagu me praegu Eesti Vabariigis tahame ja mida me ootame.
Me mäletame kõik, et kui Eesti Vabariik taastati, siis kõik rahvasaadikud – olenemata sellest, kas nad kuulusid koalitsiooni või opositsiooni – seisid nagu üks mees suurte ja tähtsate otsuste eest. Nüüd olen

ma hämminguga vaadanud, kuidas siin nii suured, riigile olulised ja tõsiseid küsimusi puudutavad otsused kui ka mingid vähema tähtsusega otsused, näiteks jagunemine nõukogudesse või otsustuskogudesse, põrkuvad nagu vastu müüri. Ja see müür ei ole Toompea lossi müür. See on müür, mille me oleme ise ehitanud koalitsiooni ja opositsiooni vahele. On olnud kurb ja piinlik tunda ja näha, et me ei suuda vaadata sedasama Eesti riiki ja neid tõsiseid küsimusi kui üks mees, vaid me jaguneme ning tekitame ise opositsiooni ja koalitsiooni jagunemist ka nende asjade puhul, kus seda ei tohiks olla. Ma ei taha sellega sugugi öelda, et kõik Riigikogu liikmed peaksid mõtlema ja tundma ühtemoodi. Erinevad arvamused viivad elu edasi, aga lähenemine peab olema konstruktiivne, kõik peab olema diskuteeritav. Siin saalis peab olema kohta eriarvamustele, et siis koos edasi liikuda.
Täna hääletamisele tulevale põhiseaduse muudatusele võib leida palju vastuargumente ja pooltargumente. Me võime öelda, et noored ei ole küpsed, nad võivad libastuda, neil on iseendagagi võib-olla alles raskusi, kuidas nad siis hakkavad äkki hääletama ja kohalikke volikogusid valima. Kuid kui me nii ütleme, siis mõelgem, et libastuda võib ka hallpea, me teame kõik seda väga hästi. Me teame ka seda, et usaldus on üks oluline moment, mis meie riigi elu mitmetest valdkondadest ja tegevustest on kadumas. Me teame, et me kõik vananeme ja see, keda me saame usaldada, on noorus. Kui me noori ei usalda, siis me ei usalda ka seda õpetust, mida me neile oleme andnud.
Ma ei hakka siin edasi üles lugema poolt- ja vastuargumente, sest igaüks hääletab ikkagi nii, nagu ta ise õigeks peab. Tahan aga Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel öelda veel kahte asja. Riigikogu peaks hääletama küsimustes, mis ei puuduta mitte ainult põhiseadust, vaid põhiseaduse kaudu kogu Eesti riiki ja rahvast, nii, et me ei mõtleks eelkõige opositsioonile ja koalitsioonile, vaid püüaksime näidata uut poliitilist kultuuri. Vabaerakonna saadikud hääletavad selles küsimuses iseenda südametunnistuse järgi ja nii, kuidas nad peavad paremaks Eesti riigile ja selle tulevikule. Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel Andres Anvelt, palun!

16:01 Andres Anvelt

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Head külalised rõdudel! Sotsiaaldemokraadid on aastaid seisnud selle eest, et debatt valimisea langetamise küsimuses oleks aktiivne ning et see ei kaoks teiste oluliste teemade kõrvalt tagaplaanile. Meie programm nägi juba 2011. aastal ette, et valimisiga langetatakse 2013. aasta kohalikeks valimisteks. See rong on kahjuks läinud, kuid nüüd on meil silme ees uus siht, et juba järgmistel kohalikel valimistel saaks noored valida.
Praegu ei ole alla 18-aastastel kahjuks võimalust aktiivselt oma poliitilist toetust ja seisukohti avaldada. Kindlasti ei ole aga õige väita, et noorteühendustel ei ole üldse võimalik poliitikat mõjutada. Noored on peale põhikooli lõpetamist poliitikast teadlikud ja on astunud ise aktiivseid samme selles osalemiseks, näiteks moodustades noortevolikogusid või korraldades varivalimisi. Seega võime julgelt väita, et noored ise on kõige aktiivsemalt selles suunas tegutsenud, et nad saaksid üha rohkem tähtsate otsuste tegemises osaleda. Nii nagu täiskasvanudki, ei pruugi iga noor olla otseselt poliitikast huvitatud, kuid hea elu kodukandis peaks olema igaühe soov. Õigus hääletada juba 16-aastaselt annabki noortele võimaluse kaasa rääkida, milline peaks see hea elu nende kodukandis välja nägema. Seejuures tõstame esile, et eesmärk on anda meie demokraatiale lisaväärtus ilma kelleltki midagi ära võtmata ega kedagi kahjustamata. Räägitakse ju ikka, et inimesed annavad oma hinnangu valimistel. Ka noored on meie väikse ja toreda Eesti inimesed ning ka neile peame andma võimaluse poliitikute tööd hinnata ja nende enda tulevikku kujundada.
Võimalusega kaasneb kindlasti ka vastutus, aga seda ei maksa peljata. Tõepoolest tähendab võimalus hääletada teatud vastutust kodukandi arengu suunamisel. Ka noore inimese hääl peab jõudma selgel viisil kohaliku omavalitsuse tähtsate otsusteni. Loodame ju kõik ühiselt, et needsamad noored jäävad ikka meie riiki ja et neil on ka usk oma kodukanti ning selle arengusse. Võimalus otsustada ning teadmine, et kohaliku elu asjades saab kaasa rääkida ja ühiselt selle arengu eest vastutada, innustab kindlasti nii mõndagi noort oma kodukanti jääma või siis sinna tagasi pöörduma. Kindlasti soovib igaüks omavalitsust, mis on just tema enda nägu ja mis ka temaga arvestab.
Peame iseenesestmõistetavaks, et kohalikel valimistel võiks vähemalt 16-aastastel noortel olla õigus hääletada. Selles vanuses noored on juba sotsiaalselt piisavalt küpsed, et valimistel oma valik iseseisvalt teha. Muuseas, siinkohal ei ole tegemist pelgalt väitega. Sotsioloogilised uuringud on näidanud, et meie noored on valimisteks täiesti valmis. Võrreldes teiste riikide eakaaslastega on Eesti noortel keskmisest

kõrgem kodanikukompetentsus. Samuti on meie noorte väärtushinnangud just demokraatiat toetavad. 16-aastane Eesti noor ei oleks maailmas esimene, kes sellises vanuses saaks võimaluse otsustavalt kaasa rääkida. Eelkõnelejad on seda küll juba öelnud, aga ma rõhutan üle, et valimisiga on ka teistes riikides langetatud 16. eluaastale. Hea näide on Austria, kus nii vanalt saab hääletada nii kohalikul kui üleriigilisel tasandil ja isegi Euroopa Parlamendi ja presidendi valimistel. Sel aastal on vähemalt 16-aastastel Malta noortel esimest korda võimalus hääletada kohalike omavalitsuste valimistel. Elust enesest on aga veel näiteid. Nii on mõnelgi Saksamaa liidumaal võimalik kohalikul tasandil 16-aastaselt valida, Norras katsetati nii noortele valimisõiguse andmist aastal 2011 ning tänavu tehakse seda Norras taas. Hea välismaine näide on ka Šoti iseseisvusreferendum, kus võis 16-aastaselt otsustamises kaasa rääkida.
Palun kolm minutit lisaaega!

16:01 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

16:01 Andres Anvelt
Viimaseks tooksin aga ühe näitena Eesti enda. Eesti oli aastal 1990 üks esimesi riike maailmas, kes lubas 16-aastased valima üleriigilist esinduskogu. Tuletan siin rahvasaadikutele meelde, et Eesti Kongressi valimistel olid hääleõiguslikud ka 16-aastased. Meie omariikluse taastamisse võisid ka 16-aastased hääletamisega panustada. Ma usun, et on täiesti normaalne, kui nad saaksid seda teha nüüd ka kohalikul tasandil.
Veel tõstan esile, et valimisea langetamine mõjutaks kõiki Eesti noori ühtemoodi, kuna valida saaksid noored kodakondsusest olenemata. Seeläbi võib sellistel valimistel olla laiem lõimiv toime. Iga noor, kes on oma kodukohast huvitatud, saab selle ellu ka hääletamise kaudu panustada ning nii saab luua kohaliku valitsemise tasandi, mis vastaks noortegi ühisele arusaamale.
Kindlasti on valimisea langetamisel laiem mõju kogu ühiskonnale, muu hulgas ka erakondadele. Meie rahvastik teatavasti vananeb, valimisea langetamine aitab nooremate ja vanemate inimeste huvisid tasakaalustada. Olen veendunud, et see mõjutab ka erakondade valikuid nende poliitika kujundamisel. Kohalikel valimistel on rahvasaadiku ja valija vahel võimalik sidet hoida ning poliitikud peavad oma tegudes püüdma selle poole, et noortel tekiks usaldus esindusdemokraatia vastu.
Meie ees on täna äärmiselt oluline muudatus, mille toetamist pean mina ja peab ka kogu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon äärmiselt oluliseks. Meil on võimalus ja kohustus anda oma panus Eesti demokraatia järjepidevusse ning selle arengusse. Astume täna sammu, et ka noored saaksid oma kodukandi käekäigu üle otsustada. Kindlasti peavad aga tänasele sammule järgnema sammud kodanikuõppe täiendamiseks meie õppekavades, et nii õpilastel kui ka õpetajatel oleks kergem uuendust vastu võtta.
Sotsiaaldemokraatlik Erakond toetab valimisea piiri langetamist 16 eluaastale. Loodan, et seda teete teiegi. Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor
Keskerakonna fraktsiooni nimel Tarmo Tamm, palun!

16:01 Tarmo Tamm
Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Valimisea piiri langetamisest on ühiskonnas palju räägitud ja selle kõige innukamad toetajad ei ole mitte noored, keda see otsus puudutab, vaid poliitikud, kellele see muudatus kõige otsesemat kasu võib tuua. Täna oleme olukorras, kus ollakse valmis muutma isegi põhiseadust. Samas on palju olulisemate küsimuste puhul, näiteks presidendi otsevalimine, pidevalt toodud vastuargumendiks, et põhiseadust on väga keeruline muuta. Nagu me näeme, küsimus ei ole põhiseaduse muutmise keerukuses. Keskerakond ei näe vajadust põhiseadust muuta, sest aktiivsetel noortel on juba praegu võimalus võtta osa riigi ja omavalitsuste nõuandvate kogude, noorteorganisatsioonide, õpilas- ja üliõpilasesinduste tööst. Keskerakonna hinnangul tuleks valimisea piiri langetamise asemel soodustada enam linna- ja vallavolikogude juurde kuuluvate noortevolikogude tööd ja kaasata neid enam volikogude komisjonide töösse. Niisuguse ettepaneku kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmiseks tegi meie erakonna fraktsioon eelmises Riigikogu koosseisus, kuid kahjuks ei pälvinud see ettepanek koalitsioonipartnerite toetust.

Endiselt jääb arusaamatuks, miks tahetakse valimisõigust anda 16-aastastele noortele, kes on väidetavalt küpsed valima, kuid ei ole seaduse silmis küpsed tegema teisi tähtsaid otsuseid oma elus. Me teame, et 16-aastased noored ei või iseseisvalt abielluda ega autot juhtida. Kuidas on nad siis suutelised lahti mõtestama kohaliku elu probleeme ja nende lahendamisel hääleõiguslikult kaasa rääkima? Kui me anname 16- ja 17-aastastele noortele õiguse kohalike omavalitsuste valimisel hääletada, siis tekib paratamatult küsimus, miks me ei anna sama vanadele noortele õigust ise valimistel kandideerida. Seni ei ole sellele küsimusele suutnud mitte keegi adekvaatset vastust anda. Tegemist on sooviga saada valimistel noortelt hääli ja nad ülejäänud otsustusprotsessidest kõrvale jätta, sest volikogudesse nad ei saa ju kuuluda. Kõige kurvem on, et valimisea piiri langetamine saab taas läbi viidud teerulli meetodil. Seadus võetakse vastu, ilma et pööratakse tähelepanu laiemale analüüsile ja ettevõtmistele, mis peaks kogu protsessiga kaasnema. Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Seltsi esimees on seisukohal, et 16-aastased noored ei ole valmis valima. 16- ja 17-aastased on tema sõnul väga mõjutatavad ja nad ka ise ütlevad, et nad ei oska valida ja seisukohta võtta.
Valimisea langetamine peaks kindlasti eeldama noorte paremat ettevalmistust valimisteks. Tuleb üle vaadata õppekava ja välja töötada õpilaste eale vastav ühiskonnaõpetuse aineprogramm. Praegu põhikoolis saadavast valimisalasest kompetentsusest jääb väheks. Tasemel õpet ja nõustamist ei vaja ainult õpilased, vaid ka õpetajad. Seejuures tuleb muidugi arvesse võtta, et noored vajavad neid teadmisi enne, mitte pärast valimisi.
Kui vaadata teisi Euroopa riike, siis 16-aastaste valimistel osalemine on pigem erand kui reegel. Mitmed riigid alles katsetavad, kas lubada nii noortel valimistel hääletada. Näiteks Saksamaal võivad 16-aastased osaleda osa liidumaade kohalikel valimistel. Norras anti 2011. aastal valimisõigus alates 16. eluaastast 20 omavalitsuses ja seda on kavas veel kord teha. See näitab, kui hoolikalt riigid enne otsustamist oma samme kaaluvad, ei asuta kiirustades valimisiga alandama. Ainuke riik, kus 16-aastased saavad valida nii kohalikel valimistel kui ka parlamendivalimistel, on Austria.
Valimisea piiri alandamise vastu räägivad mitmed uuringud, mis toovad esile, et esimene valimiskogemus on väga oluline, sest need, kes lähevad esimese võimaluse avanedes valima, jäävadki suure tõenäosusega valimas käima. Senised tulemused on näidanud, et 18–24-aastased noored on kõige väiksema valimisaktiivsusega valimisgrupp. Kui nüüd vanuselatti allapoole lasta, siis toodab riik ise juurde inimesi, kes valima ei lähe ja kelle tõttu võib valimiste osalusprotsent aasta-aastalt langeda. Keskerakonna fraktsiooni arvates ei ole selleks, et noori kohaliku elu korraldamisse haarata, vaja põhiseadust muuta. Keskerakonna saadikud ei toeta põhiseaduse muutmist ega hääleta põhiseaduse muutmise poolt. Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Asume ette valmistama lõpphääletust.
Austatud Riigikogu, kuna see eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu kolmeviiendikulist häälteenamust, siis palun teeme kohaloleku kontrolli!
Kohaloleku kontroll
(Sumin saalis.) Rahu! Kohal on 93 Riigikogu liiget, puudub 8.
Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valimisea langetamiseks eelnõu. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
(Väga pikk aplaus.) Eelnõu vastuvõtmise poolt on 62 Riigikogu liiget, vastu 10, erapooletuid 2. Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Aplaus.)

---

2. 14:45 Kindlustustegevuse seaduse eelnõu (8 SE) esimene lugemine

16:00 Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kindlustustegevuse seaduse eelnõu 8 esimene lugemine. Ettekande teeb Vabariigi Valitsuse nimel rahandusminister Sven Sester. (Saalis on sumin.) Juhataja võtab üheminutise vaheaja, et rahvasaadikud suudaksid oma emotsioonidest välja tulla ja pühenduda kindlustustegevusele. Vaheaeg, üks minut.

16:00 Esimees Eiki Nestor
Palun eelnõu algatajate nimel kõnepulti rahandusminister Sven Sesteri!

16:01 Rahandusminister Sven Sester
Lugupeetud juhataja! Hea Riigikogu! Annan teile ülevaate kindlustustegevuse seaduse eelnõust, mis kannab numbrit 8. Tegemist on eelnõu esimese lugemisega. Toon siinkohal välja mõningad mõtted, mis on otseselt seotud konkreetse seaduseelnõuga. Valitsus on teile arutamiseks esitanud uue kindlustustegevuse seaduse eelnõu, tegemist on seaduse uue terviktekstiga. Praegu kehtiv seadus on vastu võetud 2004. aastal. Uus seadus töötati välja kahel põhjusel. Peamine ajend on Euroopa Liidu ülene kindlustusvaldkonna reform ehk Solventsus II projekt. Sellega seoses võetakse eelnõuga üle peaasjalikult kaks kindlustusvaldkonna direktiivi. Teine ajend on kõrvaldada puudused, mis aja jooksul on kehtivas seaduses ilmnenud. Nimelt ei too Solventsus II direktiiv kaasa otsest vajadust teha muudatusi kõikides seaduses käsitletavates teemades, näiteks tegevuslubade peatükis, kindlustusvahenduse ja kindlustusandja pankroti küsimustes. Need on sellised küsimused, kus muutmisel lähtuti eelkõige riigisisestest vajadustest. Eelnõu läbis jaanuaris Riigikogu eelmises koosseisus esimese lugemise, kuid langes koosseisu volituste lõppemise tõttu Riigikogu menetlusest välja.
Nüüd lähemalt eelnõust. Kindlustustegevuse seaduse eelnõu näol on tegemist klassikalise finantssektori seadusega, mis reguleerib kindlustusandja asutamist ja nõudeid tema tegevusele, samuti tema omanike ja juhtimisega seonduvat, kapitalinõudeid, tegevuse lõpetamist, järelevalvet ja vastutust. Seaduse eesmärk on tagada, et Eestis asutatud kindlustusandja on maksujõuline, jätkusuutlik, hästi juhitud ja oma tegevuses läbipaistev. Kindlustussektori teenused, mida elanikele ja ettevõtetele pakutakse – olgu see kaitse õnnetuse korral või pensioni maksmine –, moodustavad osa meie turvavõrgust. Seega on usaldusväärne ja hästi toimiv kindlustusturg väga oluline. Turu usaldusväärsus kasvab ka läbipaistvuse suurenemisega, mis on konkreetse seaduseelnõu üks eesmärk. Kindlustusandjad peavad hakkama senisest enam andma teavet oma äritegevuse ja tulemuste riskiprofiili ning ka kapitalivajaduse kohta. Selliselt tagatakse, et kindlustuskliendid saavad oma valikute tegemiseks adekvaatset infot ja paremini on informeeritud ka järelevalve tegija, kelleks nüüd on Finantsinspektsioon.
Uus seadus soodustab kindlasti Euroopa Liidu ühisturu toimimist kindlustussektoris, sest eelnõu aluseks olevate Euroopa Liidu õigusaktidega ühtlustatakse nõuded Euroopa-üleselt. See teeb kindlustusteenuse paremini kättesaadavaks Eesti klientidele, avardab samas Eesti kindlustusandjate võimalusi osutada oma teenuseid teistes Euroopa riikides ning parandab kindlasti järelevalvet ja omavahelist koostööd. Lisanõuded hakkavad kehtima ka kindlustusvahendajatele.
Kindlustusvahenduse regulatsioon moodustab eelnõus ühe tervikliku peatüki ja selle sõnastust on ajakohastatud, ühtlustatud. Muudatuste tegemisel on lähtutud eesmärgist, et kindlustusvahendajad peavad olema lojaalsed kliendile ja oma tegevuses professionaalsed. Samuti on oluline, et järelevalvel oleksid piisavad võimalused sekkuda, kui selleks on vajadus.
Eesti kindlustusandjad ja finantsjärelevalveasutused teevad juba ettevalmistusi uute nõuete rakendamiseks ja seniste stressitestide põhjal võib eeldada, et kapitalinõuded on kasvamas, kuid Eesti kindlustusandjad on suhteliselt piisavalt kapitaliseeritud. Suure tõenäosusega on kindlustusandjatel vaja teha mõningaid IT-arendusi ning täiendavalt värvata ja koolitada personali, mistõttu on vajalik piisavalt pikk rakendusaeg seaduse vastuvõtmise ja selle jõustumise vahel. Seetõttu oleks oluline, et seadus võetaks vastu enne praeguse kevadhooaja lõppu. Seadus jõustuks oma põhiosas 2016. aasta 1. jaanuaril. Tänan tähelepanu eest!

16:01 Esimees Eiki Nestor
Kas eelnõu algatajale on küsimusi? Palun, Urve Tiidus!

16:01 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud esimees! Austatud minister! Menetletaval kindlustustegevuse seaduse eelnõul on mõju eelkõige kindlustusandjatele ja ka Finantsinspektsioonile. Kindlustusvõtjatel või

kindlustusteenuste tarbijatel, kui nad vaatavad seda mahukat eelnõu ja seletuskirja, tekib kindlasti küsimus, milline on edaspidi selle seaduse mõju nende rahakotile.

16:01 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! See mõju oma olemuses võib suureneda. Mõju suureneb peaasjalikult sellest lähtuvalt, et kindlustusandjatel on tõesti vajadus ja kohustus oma personali koolitada, et kliendi tulevastest vajadustest paremini aru saada, ja tehakse ka uusi IT-lahendusi. Kuid tegelikkuses on kindlustustasemete määramine kliendile seotud peaasjalikult preemiate võimalike väljamaksetega ja seda siin konkreetselt ei puudutata. Ja olenevalt sellest, millised on kogutavad preemiad ja millised on võimalikud kahjutasud, mida on perioodil makstud, kujunevad ühe või teise kindlustusseltsi n-ö oma hinnapoliitika loogika alusel hinnad. Seadus iseenesest, pannes kindlustusandjatele mõningaid kohustusi, minimaalselt, aga mingil määral siiski muudab potentsiaalset hinnastamispoliitikat, aga kindlasti mitte nii oluliselt, kui vaadata riske.

16:01 Esimees Eiki Nestor
Martin Helme, palun!

16:01 Martin Helme
Aitäh, lugupeetud spiiker! Lugupeetud minister! Kõikide Eesti erakondade programmides ja ka valitsusliidu lepingus on kirjas, et toetatakse ühistulist tegevust. Euroopas on väga levinud ühistuline kindlustusviis ehk *mutual* või eesti keeles vastastikune kindlustus. Selles seaduses seda millegipärast sees ei ole. Miks seda ei ole ja kas see ei võiks seal ikkagi olla?

16:01 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh küsimuse eest! Tegelikult on olukord muidugi vastupidine. Vastupidine peaasjalikult just seetõttu, et pigem on selline vastastikune ehk ühistuline kindlustus Euroopas veidi vähenemas. Tuleb tunnistada, et 1992. aastal vastu võetud kindlustusseaduse kohaselt oli Eestis võimalik teha vastastikuseid kindlustusseltse. 1995. aastal jõustunud äriseadustikuga muudeti see säte ära. Euroopas võimaldab Solventsus II direktiiv tegelikult sellist olukorda, kus sul on kindlustusühistud ja vastastikused kindlustusseltsid. Seal on teatavad erisused, mida kohaldatakse Solventsus II direktiivist lähtuvalt. Pigem on aga praegu näha, et on tekkinud olukord, eriti Solventsus II tõttu, kus see kindlustusviis näitab selgelt vähenemise tendentsi. See teema oli meil üleval ka rahanduskomisjonis. Ma arvan, et kui on soov alustada diskussiooni selle üle, kas me võiksime taastada 1990. aastate esimesel poolel kolm aastat kehtinud kindlustusühistute faasi, siis seda võib tulevikus kindlasti teha ja teemat arutada. Praegu oleme aga olukorras, kus meil on kohustus võtta üle direktiivid ja finantsjärelevalvel on kohustus vaadata üle teatavad regulatsioonid. Arvata võib, et kindlustusühistute puhul peaksime siis eraldi nende mõju analüüsima. Pigem ma kutsun teid üles, et loogem foon selleks debatiks ning kaalugem erinevas vormis kindlustusühistute taasloomise plusse ja miinuseid.

16:01 Esimees Eiki Nestor
Andres Ammas, palun!

16:01 Andres Ammas
Härra juhataja! Austatud minister! Ma jätkan eelkõneleja alustatud teemat. See on tõesti vajalik debatt, nagu härra minister ütles. Härra minister, palun põhjenda ja ütle, kas sinu arvates on Eestis kindlustusühistuid vaja! Kui on vaja, siis kas on vaja ka eraldi seadust või oleks otstarbekas siiski praegu käsitletavat seadust peatüki võrra täiendada?

16:01 Rahandusminister Sven Sester
Sellise vastastikuste kindlustusseltside võimaluse sissetoomine eelnõusse oleks selgelt suur muudatus, seda ei saa siin keegi eitada. Sellest tulenevalt peaks kindlasti analüüsima, mida selline muudatus kaasa toob. Ma arvan, et lähtudes soovist need direktiivid üle võtta, peame arvestama ka seda, et kindlustustegevuse seadus oli juba Riigikogu eelmise koosseisu ajal menetluses, ja tookord eeldati, et seadus suudetakse konkreetse perioodi jooksul vastu võtta. Ma arvan, et nii kiires tempos ei ole

võimalik analüüsi teha ega võtta vastu otsust, kas me tahame eraldi peatükki sisse tuua. Kui analüüs näitab, et me võiksime tulla välja täiendustega seadusmuudatuste näol, siis miks mitte. Aga analüüs peab enne seda olema kindlasti tehtud. Teha lihtsalt emotsionaalne otsus, et mulle see meeldib, või vastupidi, mulle see ei meeldi, ei ole kuidagi mõistlik.

16:01 Esimees Eiki Nestor
Aivar Sõerd, palun!

16:01 Aivar Sõerd
Austatud esimees! Austatud minister! Ma olen aru saanud, et valitsuse esitatud eelnõus on lahendamata üks probleem, mis puudutab reisiettevõtjaid. Reisiettevõtja peab eelnõu järgi hakkama avaldama ka reisikindlustuslepingutelt võetavat vahendustasu, kui ta lisab paketile reisikindlustuse. Probleem on selles, et reisiteenuse tavaline vahendustasu on kordades väiksem kui reisikindlustuse vahendustasu – selline on väljakujunenud praktika –, ja reisiettevõtjad ei taha lasta tekkida sellisel olukorral, kus reisikindlustuse vahendustasu suurust hakatakse seostama reisiettevõtjate üldiste vahendustasude suurusega. Kuidas me võiksime selle probleemi lahendada, et reisiettevõtjad saaksid normaalselt tegutseda?

16:01 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Reisiettevõtjad saavad normaalselt tegutseda, on tegutsenud enne ja tegutsevad ka tulevikus. Minu arvates on väga tänuväärne, et reisibüroodel on kujunenud välja selge kindlustustoodete müügikanal, mis on seotud reisikindlustusega. Siin tuleb kindlasti arvestada, et kui me vaatame selliseid mõisteid nagu "kindlustusandja", "agent" ja "maakler", siis reisibüroo on sisuliselt agendi staatuses, mis omakorda tähendab seda, et kui sa oled agendi staatuses, siis sa oled kindlustusandja huvide esindaja. Nemad on need, keda sina esindad. Kui sa oled maakler, siis oled sa kliendi huvide esindaja. Reisibüroodele on tehtud erisus, mis võimaldab tal endal valida, kas ta on ühe kindlustusandja esindaja või on ta mitme kindlustusandja esindaja. Kuna ta on kindlustusandja, mitte kliendi esindaja, siis rakenduvad talle lisaks ka erisätted. Kui ta on ühe kindlustusandja esindaja, siis ei pea ta avaldama oma teenustasusid, kuna on selge, et ta on seotud ühe konkreetse ettevõttega, ühe kindlustusandjaga. Kui ta on mitme kindlustusandja esindaja, siis tekib kliendil küsimus, mispärast ta ühte või teist kindlustusandjat soovitab. Järelikult tulevad siis lauale ka tasustamise küsimused. Need on eelnõus selgelt välja toodud ja väga selgelt on arvestatud ka kliendi huve.

16:01 Esimees Eiki Nestor
Jüri Adams, palun!

16:01 Jüri Adams
Aitäh! Härra minister! Lähtume niisugusest hüpoteetilisest situatsioonist, et kahel inimesel tekib mõte sõlmida omavahel kindlustusleping. Näiteks mina ja minu pinginaaber Herkel otsustame, et üks meist kindlustab teist mõne ohu vastu. Minu küsimus teile on, kas praegu kehtivad Eesti seadused lubaksid meil niisugust lepingut omavahel sõlmida. Kui see on lubatud, vastus on positiivne, siis teine osa küsimusest on, kas praegu kehtiv või tulevane kindlustustegevuse seadus, mida me praegu arutame, haakuvad kuidagi selle meie omavahelise lepinguga. Kui vastus on sel puhul eitav, kas siis Eesti seadustes on midagi, millest me peaksime omavahel lepingu sõlmimisel lähtuma?

16:01 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! See on hea küsimus. Ma arvan, et kaks inimest eraisikutena võivad sõlmida ükskõik milliseid kokkuleppeid, kui need jäävad kahe inimese omavahelisteks kokkulepeteks. Te võite leppida kokku selles, et annate üksteisele raha, see ei ole keelatud, see ei lähe pangandustegevuse alla. Ka kõigi muude lepinguliste suhete puhul, milles te olete omavahel kahekesi kokku leppinud, millega mõlemad pooled on nõus ja mis eeldatavasti ei lähe vastuollu kehtivate üldnormidega, ei näe ma mingit probleemi. Kui tegemist on kindlustustegevusega laiemalt ehk te alustate juba ettevõtlustegevust, siis peavad klientidel olema ka kaitsemehhanismid. Teil tekib kohustus täita teatavaid nõudeid. See on nii nagu panganduseski, et kui tahetakse panganduslitsentsi saada, siis on kindlad nõuded, mida peab

täitma. See annab kliendile turvatunde, et kui ta on raha panka deponeerinud, siis ei lähe see sealt kaduma. Analoogselt on see ka kindlustusseltsidega. Tuleb arvestada, et kindlustusseltsid müüvad ju tegelikult kindlustuskatet. Ka Solventsus II üks olulisemaid loogikaid ongi selles, et peab olema väga selgelt aru saada, kuidas üks või teine kindlustusselts on näiteks juhtinud oma riske. Seda ei ole siiamaani kaardistatud. Kaks kindlustusseltsi, kellel on täpselt sama suur kliendiportfell, võivad oma riskijuhtimise tõttu olla täiesti erinevatel positsioonidel. Vaat seda hakataksegi Solventsus II programmi kohaselt juba jälgima. Vastuseks teie küsimusele arvan, et kui te tahate ikka osutada teenust kui sellist, siis peaksite hakkama täitma ka programmide nõudeid. See on mõistlik, kuna see kaitseb ühtlasi klienti.

16:01 Esimees Eiki Nestor
Igor Gräzin, palun!

16:01 Igor Gräzin
Kuna see ühistukindlustuse teema üles kerkis, siis tahan öelda, et ühistukindlustuse üks eripärasid Euroopas ja eriti Ameerikas on, et see on ebakindel. Ühistud lihtsalt ei maksa raha välja, see on nende eripära. Nad ei saagi maksta, kui nad ka väga tahaksid. Standardkindlustusjuhtumid on seotud ikalduse, põua, kinnisvara ja muude selliste asjadega. Kui näiteks meie kalapõud oleks olnud ühistuliselt kindlustatud, siis oleks Eestis kalakasvatus praeguseks lõppenud. Nüüd küsimus. See on radikaalsem, kui ma arvan, aga praegusest jutust ajendatuna hakkan sinnapoole mõtlema. Kas ühistuline kindlustus kui niisugune ei ole midagi sellist, mille peaks lihtsalt ära keelama? Sel lihtsal põhjusel, et ühistulise kindlustuse idee on saada raha ja mitte maksta, ainult selle nimel on ta loodudki.

16:01 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh, hea Igor! Nagu ikka on eri pinkides erinevad poliitikud ja erinevad arvamused. Näete, kümne minuti jooksul on siin tulnud kardinaalselt erinevaid arvamusi. See näitab seda enam, et kui me tahaksime ühte või teist meedet reaalselt seadusega jõustada, siis see tähendab, et me peaksime tegema ka analüüsi, mida ühe või teise meetme ellukutsumine kaasa toob, kas sellega kaasnevad teatavad positiivsed või, vastupidi, negatiivsed muutused. Ma ei võta täna endale õigust öelda, kas kindlustusühistute loomine Eestis oleks negatiivne või siis positiivne meede. Kui tuntakse, et selles osas on soov ja valmidus teha analüüse ning tulla tulevikus selle teema juurde tagasi, siis tuleb arvestada, et Euroopas on praegu võimalus luua vastastikuseid kindlustusseltse olemas. Nagu ma ütlesin aga oma sissejuhatuses, siis on see selgelt vähenev tendents. Euroopa Komisjoni enda hinnangu kohaselt kallutab ka Solventsus II režiimi jõustumine seda trendi järjest enam vähenemise suunas, mis aga ei tähenda, et sel teemal ei võiks diskuteerida.

16:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Martin Helme, palun!

16:01 Martin Helme
Aitäh, härra spiiker! Härra minister! Igorile infoks, et sisuliselt see ongi meil keelatud, kuna kehtiv seadus ega praegune eelnõu seda ei võimalda. Ministrile on mul aga küsimus teisest valdkonnast. Finantsinspektsiooni järelevalveõigus seaduseelnõu järgi laieneb. Kui palju see toob kaasa halduskoormust eraõiguslikele ettevõtetele ning kui palju suurenevad riigiaparaat ja selle kulud?

16:01 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Finantsinspektsioon on ka ise välja öelnud, mis on tema prioriteedid. Need on see, et konkreetne eelnõu võetaks vastu õigel ajal, et kindlustusvõtjad oleksid kaitstud, oleks ühetaoline suhtumine ja õigusselgus. Jah, see toob juurde halduskoormust, see on selge. Kuna avalikustamine nõuab suuremat andmemahtu – seda on omakorda vaja selleks, et klientide huvid oleksid kaitstud –, siis suurendab see selgelt nende koormust, kes siin turul tegutsevad. Kuid jällegi peab alati vaatama, kas eesmärk on haldusbürokraatia suurendamine või suurem kindlustunne. Kui me vaatame seda poolt, et andmete avalikustamise eesmärk on soov aru saada, milline on ühe või teise turul tegutseva ettevõtte

riskivalmidus, krediiditase ja kõik muud positsioonid, mis annavad võimaluse hinnata nii tema riskitaset kui ka klienti kaitsta, siis võib öelda, et andmemahud ei ole sellised, mis halduskoormust nii hüppeliselt suurendaksid, et selliste meetmete paketti ei peaks seadustama.

16:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kolleeg Aivar Sõerd, palun!

16:01 Aivar Sõerd
Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Ma jätkan oma eelmist küsimust. Veel kord, kui reisibüroo müüb paketti, mis hõlmab hotelli ja transporti, siis on vahendustasu kordades väiksem kui reisikindlustuselt makstav vahendustasu. Niisugune on praegu väljakujunenud praktika. Sellisel juhul reisibürood hakkavadki eelistama seda varianti, kus nad vahendavad ainult ühte reisikindlustuse pakkujat, sest siis nad ei pea vahendustasu avaldama. Seepärast ma küsingi, kuidas selline olukord saab olla klientide huvides, nagu te enne väitsite.

16:01 Rahandusminister Sven Sester
Hea Riigikogu liige! Kui kliendilt võetakse raha ja ei esindata teda, vaid esindatakse kindlustusandjat, siis on kliendi huvides teada saada, miks üks reisibüroo on pakkunud välja: vali see firma. Kliendi huvides on teada saada, miks tehakse selline otsus. Kui sa oled maaklerina kliendi huvide eest väljas, siis sa pakud talle välja sellised-sellised-sellised tegevused ja ettepanekud. Kui sa oled agendi staatuses, siis oled sa kindlustusandja huvide eest väljas. Ka siis, kui sul on mitu kindlustusandjat, oled sa kindlustusandja huvide eest väljas. Sellest järeldub, et kui sa pakud välja mitu kindlustusandjat, siis peaks klient aru saama, miks sa teed ühe või teise pakkumise.

16:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Andres Herkel, palun!

16:01 Andres Herkel
Aitäh! Austatud minister! See, et kindlustusühistute osakaal on Euroopas vähenemas, ei ütle ju mitte midagi selle kohta, miks see võimalus omal ajal Eestis välistati. Kas siis 1990. aastate alguses oli mingeid kuritarvitusi, kas teile on midagi sellist teada? Kuidas te arvate, kas asjaolu, et kodumaist päritolu kindlustusettevõtete osakaal turul on väga väike, on seotud sellega, et kindlustusühistud ei saa meil tegutseda, et me härra Adamsiga ei saa teile teenust pakkuda?

16:01 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh, hea küsija! Nii nagu ma varem ütlesin, ei ole teema kui selline oma olemuselt tabu. See tähendab, et miks mitte seda analüüsida. Rahandusministeerium ei ole vahepealsetel aastatel ega ka kõnealuse eelnõu raames teinud eraldi analüüsi vastastikuste kindlustusseltside taaselustamiseks. Seetõttu ei ole ka väga head pilti, mida annaks sellise võimaluse taaselustamine, mis nüüdseks 20 aastat tagasi turult kadus, olles olnud seal väga lühikest aega, kolme aasta jooksul. Kuid see ei tähenda, et me ei võiks selle üle debatti pidada või analüüsi teha. Ma tunnetan, et teil on selge huvi sellel teemal edasi rääkida, ja ma arvan, et see on terve huvi. Kutsun teid siinkohal üles seda debatti ka tulevikus pidama!

16:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kolleeg Jüri Adams.

16:01 Jüri Adams
Aitäh! Härra minister! Ma sain teie vastusest niimoodi aru, et teie arvates võime meie härra Herkeliga sõlmida omavahel ühekordse mitteprofessionaalse kindlustuslepingu. Kahjuks te otsustasite hoida saladuses vastust minu küsimuse teisele poolele, kuidas see haakub käesoleva eelnõuga või muuga. Ma läheksin nüüd küsimusega natuke edasi: me võtame härra Herkeliga veel inimesi kampa ja teeme vastastikku kindlustusühistu. Selle kohta te ütlesite nagu seda, et Rahandusministeeriumi seisukohalt on siin võimalik priske miinus, et on otstarbekuse kriteeriume. Ma olen sellega nõus, et niimoodi võib see olla. Aga vaataks seda asja natukene ka õiguslikust aspektist. Kas teie arvates meie idee teha selline

omavaheline kindlustusühistu haakub põhiseaduse teises peatükis nimetatud igasuguste majanduslike algatuste õigusega? Teistest vastustest tuli siin välja, et see on justkui sisuliselt keelatud. Mis on siis see oluline kriteerium? Keelamine peaks olema demokraatlikus ühiskonnas põhjendatud, ütleb vist põhiseaduse see koht, ja keelatava või piiratava õiguse sisu ei tohi moonutada. Kuidas te seletaksite seda õiguslikku aspekti seoses vastastikuse kindlustusühistu moodustamise ideega?

16:02 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh, hea küsija! Kui me räägime keelamisest, siis üks küsijatest rääkis pigem sel teemal, et tegelikult ei tohiks neid lubada, ja tõi välja ka mingid oma argumendid, miks ta nii arvab. Mina olen pigem olnud see, kes on andnud teile teada faktid. Fakt on see, et uue äriseadustikuga muudeti need sätted 1995. aastal ära. Ma jätaksin praegu oma isiklikud seisukohad kõrvale. Kui te minult küsite, mida ma arvan, siis ma jätaksin selle teema kommenteerimata. Tõsi on see, et parimad kommentaarid saavad tulla vaid siis, kui on tehtud põhjalik analüüs, ja sellest tulenevalt saab siis vastu võtta ka otsused. Jätke mulle võimalus praegu oma arvamust mitte avaldada, olge nii kena!

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kolleeg Artur Talvik.

16:02 Artur Talvik

Tänan! Hea minister! Sain sinu jutust aru, et kindlustusmaailmas kasvab reguleerimine kõvasti. Kui palju see suurenev halduskoormus raskendab uute tegijate turuletulekut? Ma ei pea silmas ainult ühistuid, vaid ka muid kindlustusseltse.

16:02 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Kõigis sektorites – mitte ainult kindlustuses, vaid kõigis sektorites –, kus nõutakse litsentside olemasolu, kaasa arvatud näiteks pangandussektor, on alati vaja täita mingeid nõudeid, kuna tegemist on kliendi huvide kaitsega. Praegu vaadatakse nõuded üle uute direktiivide valguses. Ja üheski ärisektoris, kaasa arvatud kindlustussektoris, ei ole piiranguid. Tegemist on ikkagi vabaturumajandusega. Kui sa täidad ära teatud nõuded, siis on sul võimalik tulla kindlustusturule või ka pangandusturule. Turg ei ole mitte kunagi mitte kellegi jaoks kinni. Küsimus on selles, et uute reeglite valguses on olukord avalikustamis- ja kapitalinõuete tõttu kliendi jaoks selgem ja arusaadavam, kuid samas on nende nõuete tõttu tekkinud olukord, kus turuletulija peab arvestama, et tema kapitalivajadus, tema aruandluskohustus on suurem. Jah, ma ütlen, et uus tulija peab kindlasti arvestama direktiivist lähtuvaid ja meie ülevõetavaid muudatusi. Need muudatused on puhtalt ja selgelt kliendi huvides. Analoogne asi on ka panganduses – kui me vaatame aastati, siis me näeme pangasektoris muudatusi nii õigusaktides kui ka kapitali kogumise reservides. Näiteks võime tuua hoiuse tagamise süsteemi, mida võib-olla varem ei olnud. Sellistes sektorites, kus kliendi huvi peab olema selgelt ja väga tugevalt kaitstud ning see huvi ei väljendu üksnes ühepäevases tehingus, vaid pikaajalises protsessis, on väga loomulik, et vaadatakse üle avalikustamis- ja muud nõuded, miinimumnõuded, mida on vaja täita, et üldse saaks sellele turule tulla.

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, härra rahandusminister! Rohkem teile küsimusi ei ole. Palun nüüd ettekandeks kõnetooli juhtivkomisjoni esindaja, rahanduskomisjoni esimehe kolleeg Remo Holsmeri!

16:02 Remo Holsmer

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Teie ees on esimesel lugemisel kindlustustegevuse seaduse eelnõu 8, mille algatas Vabariigi Valitsus 27. aprillil. Rahanduskomisjon arutas eelnõu kahel istungil: 28. aprillil ja 4. mail. Viimasel komisjoni istungil andis eelnõu kohta väga põhjalikke selgitusi ka rahandusminister. Ma annan ülevaate aruteludest, mis rahanduskomisjonis neil kahel istungil toimusid. Veel kord meenutuseks, et sisuliselt sama eelnõu arutas juba Riigikogu eelmine koosseis, kuid see langes Riigikogu XII koosseisu volituste lõppemise tõttu menetlusest välja. Seda arutati selle aasta alguses, 13. jaanuaril siin Riigikogus ka huvigruppidega. Ümarlaual osalesid Eesti Kindlustusseltside Liit, Eesti Kindlustusmaaklerite Liit, Eesti Liisingühingute Liit ja Eesti Turismifirmade Liit, samuti

Finantsinspektsiooni ja Rahandusministeeriumi ametnikud.
Kaks teemat, mis kajastusid tänases debatis ministri ja Riigikogu liikmete vahel, olid üleval ka rahanduskomisjonis. Need puudutasid vahendustegevust kolmnurgas "maakler, selts ja liisinguandja". Selle kolmnurga puhul on tegelikult kõige olulisem tarbija ehk klient, kes peaks saama kindlustuses võimalikult laia valikuvabaduse, hea pakkumise ja teenuse.
Teine teemadeplokk, mida rahanduskomisjon põhjalikult arutas, hõlmas turismifirmasid ja vahendustasu, mille kohta siin samamoodi enne ministri käest küsiti. Veel tõstatati ka võimalik huvide konflikti teema. Üks komisjoni liige küsis, kuidas klient teab, et kindlustusandja ei maksa maaklerile tasu, mis motiveerib soovitama just ühte seltsi. Algataja vastus oli, et sellist huvide konflikti maandavad maakleri kohustus avalikustada vahendustasu suurus, kohustus tegutseda kliendi huvides, lojaalsuskohustus, mis on siis teistpidi tagatud sanktsioonide ja sise-eeskirjaga.
Küsiti ka võrdõiguslikkuse kohta kindlustussuhetes, kas meeste ja naiste kindlustusmaksed võivad erineda. Vastus on üheselt ei ja see tuleneb juba Euroopa Liidu õigusest. Samamoodi rääkisime rahanduskomisjonis ühistulisest tegevusest, mida ka siin Riigikogu saalis täna puudutati. Selles osas andis rahandusminister juba omapoolse kommentaari. Uuriti veel, kui palju Eesti kindlustusturust on Eesti kapitali käes. Kaks kindlustusseltsi – Salva ja Inges –, mis on Eesti kapitali käes, moodustavad 4% turuosast. Küsiti, kuidas tagada seda, et kindlustusandja ei läheks pankrotti. Võib öelda, et 99,5% seda ei juhtu. Riskinõuded, järelevalve, kapitalinõuded – kõik see annab kindluse väita, et Eestis on oht, et kindlustusselts võiks minna pankrotti, viidud miinimumini. Kõik kindlustusseltsid on Finantsinspektsiooni järelevalve all. Vähemalt rahanduskomisjoni arutelu pinnalt võin julgelt järeldada, et see järelevalve toimib ja samuti toimib turg.
Nende arutelude tulemusena otsustas rahanduskomisjon teha Riigikogule ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva, st 20. mai 2015 kell 17.15. Need otsused olid konsensuslikud. Tänan!

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu! Avan läbirääkimised. Eesti Vabaerakonna esindaja Andres Ammas, palun!

16:02 Andres Ammas

Austatud esimees! Head kolleegid! Mida uus kindlustustegevuse seaduse eelnõu sisaldab, oleme täna ettekandjatelt põgusalt kuulnud ja komisjonis on seda Rahandusministeeriumi spetsialistide osavõtul põhjalikumalt arutatud. Vabaerakonna fraktsiooni arvates on olulisem aga see, mida selles eelnõus ei ole. Nimelt, nagu juba tänastest küsimustest ja vastustest selgus, ei ole Eestis praegu võimalik luua kindlustusühistuid ehk vastastikuseid kindlustusseltse ja nende teket ei seadusta kahjuks ka praegune eelnõu.
Selliste kindlustusühistute eesmärk on pakkuda oma liikmetele õiglase hinnaga vajalikku teenust. Euroopa Liidu liikmesriikides kohtab mitut liiki vastastikust kindlustustegevust. On üleriigilisi vastastikuseid kindlustusseltse, mis peavad täitma ka kindlustusaktsiaseltsi nõuetega sarnanevaid nõudeid, ja on kohalikke väikseid vastastikuseid kindlustusseltse, mille kapitalinõuded ja tegevusala, tegevuspiirkond on piiratud. On veel ka vastastikuseid tervisekindlustusseltse ja merenduses on kasutuses eraldi süsteem. Need vastastikused kindlustusseltsid ei ole sugugi ainult mingi ajalukku kuuluv või ajalooline nähtus, vaid on eriti Kesk-Euroopas ja Põhjamaades päris levinud. Suurim turuosa on neil Soomes. Huvitav on fakt, et näiteks Swedbanki suurim omanik 9,45%-ga aktsiatest on Rootsi vastastikune kindlustusselts Folksam. Ajaloolise ekskursina ütlen, et enne Nõukogude okupatsiooni oli selline ühistuline kindlustustegevus Eestis väga levinud. Ja tuleb välja, et selline õiguskord, nagu praegu Eestis kehtib ja mis lubab kindlustusandja asutada ainult aktsiaseltsina või Euroopa äriühinguna, on Euroopas pigem vähe levinud. Ainult viies riigis – Küprosel, Tšehhis, Eestis, Leedus ja Slovakkias – ei ole vastastikused kindlustusseltsid lubatud.
Mida peetakse sellise kindlustusühistu tugevuseks? Eeskätt tema tegevuse paindlikkust ja ka efektiivsust. Asjatundjad on viidanud, et riikides, kus selline ärivorm olemas on, on kindlustusturul pakutavate teenuste valik hoopis mitmekesisem ja hinnakujundus paindlikum kui praegu Eestis. Näiteks kindlustusõiguse õppejõud Olavi-Jüri Luik on välja pakkunud, et tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteemi väljatöötamisel oleks otstarbekas kasutada just kindlustusühistu põhimõtet. Samuti võimaldaks selline kohalik vastastikune kindlustusselts muu hulgas parandada hinnatundlikuma

elanikkonna jaoks teenuste kättesaadavust. Ega polegi päris selge ja ega see ei saanud ka täna siin päris selgeks, miks siis nüüdisaegne Eesti õigus- ja majanduspoliitika sellist vastastikust kindlustustegevust eitab. Eriti segane on see minu jaoks seetõttu, et kuna vist kõik siin saalis ja eriti valitsuskoalitsiooni kuulunud ja kuuluvad erakonnad on rääkinud ja räägivad ettevõtluskeskkonna kaitsmisest, ettevõtlusvabaduse kaitsmisest, ettevõtluskeskkonna soodustamisest ja konkurentsi tagamisest, siis selline kindlustusühistute lubamine tõenäoliselt seda ettevõtluskeskkonda soodustaks ja ettevõtlusvabadust kaitseks ning kindlasti tugevdaks ka Eesti kodanikuühiskonda.
Nii et Vabaerakonna fraktsiooni seisukoht on, et vastastikuste kindlustusseltside asutamine tuleks taas seadustada, kas siis eelnõu uue peatüki näol või eraldi seaduse kaudu. Enne otsustamist oleks muidugi huvitav tutvuda kolleeg Gräzini argumentatsiooni toetavate faktidega. Aitäh!

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem läbirääkimissoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 8 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 8 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 20. mai kell 17.15. Tänane istung on lõppenud. Aitäh!

Istungi lõpp kell 15.26.